

[1396/04/25]

جلسه: 10 صورت مشروح مجلس صبح یوم سه شنبه چهارم ذیحجه 1339 مطابق 17 برج اسد 1300

مشروح مذاکرات مجلس ملی، دوره 4

جلسه: 10

صورت مشروح مجلس صبح یوم سه شنبه چهارم ذیحجه 1339 مطابق 17 برج اسد 1300

مجلس دو ساعت قبل از ظهر در تحت ریاست آقای مؤتمن‌الملک تشکیل گردید.

صورت مجلس ليله يكشنبه دوم را شاهزاده نصرت‌الدوله قرائت نمودند.

رئيس- نسبت به صورت مجلس اعتراضی هست؟ (گفته شد خير) صورت مجلس تصویب شد.

شب يكشنبه دو جلسه منعقد شد خیلی منتظر شدیم كه عده كافی شود. بالاخره عده 54 نفر شد و برای مذاکرات كافی بود بعد معلوم شد در موقع رأی گرفتن يك نفر از آقایان نمایندگان خارج شده و آقایان منشیان هم ملتفت این امر نشده بودند. راجع به پنج فقره اعتبارنامه در اینجا خوانده شد و رأی گرفته و تصویب شد تماماً باطل بوده است. خواستم این مسأله را به عرض آقایان برسانم كه در جلسه بعد این امر را اصلاح و ترمیم كنند. (بعضی گفتند صحیح است).

رئيس- آقای آصف‌الممالك (احضار) راپورتی است راجع به آقای مدرس باید قرائت شود. (آقای آصف‌الممالك برای قرائت راپورت در محل نطق حاضر شدند).

شيخ الاسلام- بنده عرض می‌كنم چرا جلسه بعد؟

رئيس- شما تازه تشریف آورده‌اید و از نظامات مجلس مطلع نیستید.

شيخ الاسلام- خوب است بفرمایید تا مطلع شوم.

رئيس- بایستی اول اجازه بخواهید آن وقت حرف بزنید.

شيخ الاسلام- يك مرتبه دست بلند كردم و اجازه خواستم جوابی داده نشد.

رئيس- مطلبی دارید اظهار نمایید.

شيخ الاسلام- عرض این است كه فرمودید آن اعتبارنامه‌های پنج‌گانه كه باطل شده است جلسه بعد در آنها رأی گرفته می‌شود. دلیل این كه جلسه بعد در آنها رأی گرفته می‌شود چه چیز است؟

رئيس- برای این كه آقایان ملتفت این امر نبودند در هر امری كه پیش می‌آید باید قدری تأمل بشود بعد اقدام بشود بهتر است (تصدیق كردند).

رئيس- آقای حاج شيخ اسدالله راجع به این مطلب است؟

حاج شيخ اسدالله- بلی. ممكن است جزء دستور همین جلسه شود و بعد از خواندن اعتبارنامه‌ها رأی گرفته شود.

رئيس- اگر اصراری در این كار دارید پیشنهاد بفرمایید تا رأی بگیریم.

حاج شيخ اسدالله- چشم.

رئيس- (خطاب به آقای آصف‌الممالك بخوانید).

(آقای آصف‌الممالك راپورت شعبه چهارم را راجع به نمایندگی آقای مدرس به مضمون ذیل قرائت نمودند.) چون بر طبق صورت مجلس انتخابات طهران آقای حسینی‌علی خان نواب وزیر مختار مقیم برلن كه یازدهمین نماینده طهران و توابع آن محسوبند و با اكثريت 3172

رای از 11803 رأی انتخاب کنندگان حوزه مزبور به نمایندگی تعیین شده‌اند به موجب تلگرافاتی که از ایشان به وزارت خارجه رسیده و سواد مصدق آن در دوسیه انتخابات ضبط است از نمایندگی استعفاء نموده و ماده 43 قانون انتخابات نظر به این که هرگاه نماینده قبل از گرفتن اعتبارنامه قبول نمایندگی ننماید از بقیه منتخبین آن حوزه کسی که نسبتاً حائز اکثریت است به نمایندگی تعیین می‌شود و بر حسب دفاتر ثبت آرائی که از انتخابات طهران موجود است پس از آقای نواب اکثریت اول شامل مرحوم آقای سیدحسین اردبیلی و ثانی مرحوم حاجی محمدتقی شاهرودی بعد از آن آقای ملک‌الشعراء بوده است که اولی دارای 3992 رأی و دومی دارای 2990 رأی و سومی دارای 2869 رأی ثابت بوده‌اند و چون مدلول ماده 43 شامل حال آن دو نفر نیز گردیده به این معنی که هر دو قبل از قبول نمایندگی و دریافت اعتبارنامه وفات نمودند ناچار بر حسب ماده مزبور شخصی که بعد از دو نفر متوفی حائز اکثریت است باید به نمایندگی تعیین و معرفی شود و به همین جهت وزارت داخله در 9 جدی 1299 مطابق 9 ربیع الاول 1339 که بر حسب اراده ملوکانه افتتاح مجلس چهارمین دوره تقنینیه را می‌خواست در آئیه نزدیک اعلام نماید به ایالت طهران نوشت که چون آقای حسینعلی خان نواب از نمایندگی استعفاء داده‌اند معلوم دارند و از هر کس از منتخبین بعد از ایشان حائز اکثریت بوده هیئت نظار مرکزی مراجعه شود اعتبارنامه نمایندگی او را تهیه و توسط وزارت داخله به اداره مباشرت مجلس شورای اعلام گردد و از ایالت طهران در 22 جدی 99 به وزارت داخله می‌نویسد که چون اکثریت بعد از آقای نواب شامل حال مرحومین آقا سید حسین و حاج محمدتقی نموده و آنان نیز قبل از قبول وفات یافته‌اند و (آقای ملک‌الشعراء هم که آراء ثابت ایشان بر آراء ثابت آقای مدرس مقدم نموده و در آن تاریخ به نمایندگی بجنورد معرفی و اعتبارنامه دریافت کرده‌اند)، لهذا اکثریت شامل آقای مدرس است و ایشان را به نمایندگی معرفی می‌نماید و در همان اوقات وزارت داخله به آقای مدرس نمایندگی ایشان را اعلام و رد یا قبول را استعلام می‌کند و معظم له قبول نمایندگی را به وزارت داخله اظهار و بر حسب مراسله از وزارت داخله به ایالت طهران مقرر می‌شود که انجمن نظار را جمع و تعیین تکلیف اعتبارنامه آقای مدرس را معلوم و به وزارت داخله اطلاع بدهند. اقدام این امر با قضایای نود روزه کودتا مصادف و تعیین این تکلیف در بوته اجمال مانده است تا در اواخر رجب گذشته که موجبات افتتاح مجلس فراهم می‌شود مجدداً از وزارت داخله به حکومت طهران مراجعه و حضور آقایان نظار و مدارک اعتبارنامه را حاضر می‌نماید. حکومت نیز آقایان نظار را به دفعات دعوت و پس حضور قضیه را مطرح بحث قرار داده مطابق دو فقره نوشته که یکی در تاریخ 15 شوال گذشته و دیگری در تاریخ 23 شهر مزبور است هیئت نظار پس از مراجعه به جواب‌های آقای نواب که توسط وزارت خارجه به وزارت داخله مخابره شده نظریه این که در جواب‌های مزبوره تصریح به کلمه استعفاء نشده استعفاء قطعی را استنباط ننموده و از آن رو از دادن اعتبارنامه احتیاط ورزیده و استعلام مجددی را از آقای نواب به حکومت طهران پیشنهاد می‌نمایند و به همین تفصیل از حکومت طهران به وزارت داخله و از وزارت داخله به مقام ریاست مجلس شورای ملی حاکی از این است که از جواب‌های سابق و لاحق آقای نواب و اطلاع از جریان امور استعفاء آقای نواب را کاملاً وزارت داخله استنباط نموده و مخابره و استعلام مجددش را ضرور ندانسته است.

هیئت رئیسه مجلس شورای ملی نیز برحسب وظیفه قانونی رسیدگی و حکمیت مسأله را به موجب

+++

ماده 4 و ماده 147 نظامنامه داخلی به شعبه 4 رجوع و محول داشت. علی‌هذا شعبه 4 پس رسیدگی و تدقیقات واقعه که در اطراف قضیه به عمل آورده و در جلسات عیدیه تبادل نظر نموده بالاخره در سیم ذیقعه 39 رأی قطعی خود را به شرحی که اظهار می‌شود به مجلس شورای ملی عرضه می‌دارد. بنابراین در مرحله اولیه که انتخابات طهران خاتمه یافته است ولایات طهران مراتب را به وزارت داخله اطلاع و نمایندگان حوزه انتخابیه طهران را معرفی نموده راجع به نمایندگی آقایان مهاجرین که در خارج بوده‌اند لزوم اطلاع به آنها را از رد و قبول نمایندگی پیشنهاد می‌کنند و در همان تاریخ وزارت داخله به وزارت خارجه مراجعه و مرحوم

علاءالسلطنه تلگرافی که حاکی از نمایندگی آقایان تقی‌زاده و سلیمان میرزا و مساوات و آقامیرزا طاهر و خود نواب است به آقای حسینعلی خان مخبره و در آخر تلگراف مزبور نظر دولت را که استقرار آقای نواب بر مقام نمایندگی مختار دولت علیه در برلن باشد به ایشان خاطر نشان نموده و اظهار می‌دارد که به واسطه اهمیت موقع نظر دولت بر این است که جنابعالی از قبول نمایندگی استعفاء و خدمات مهم‌تری را در آنجا عهده‌دار باشید و در جوابی که آقای نواب در آن تاریخ به وزیر خارجه می‌گویند نظر دولت را که حاوی استعفاء خودشان از مقام نمایندگی است تصدیق می‌نمایند که عین جواب برای اطلاع مجلس درج می‌شود (وزارت خارجه تقی‌زاده سلیمان میرزا، مساوات، میرزا طاهر وکالت را قبول و در باب خود بنده نظر دولت را تصدیق ولی با نرسیدن مقرری تکلیف چیست و هیجدهم ربیع‌الآخر 1336 حسینی) در تاریخ 26 شهریور مزبور مرحوم علاءالسلطنه بر حسب مدلول جواب آقای حسینقلی خان (نواب) در جواب ایشان مجدد تلگراف ذیل را مخبره می‌نماید (حسینقلی خان نواب در خصوص تقی‌زاده، سلیمان میرزا طاهر به وزارت داخله اطلاع خود جنابعالی موافق صلاح مملکت باید در برلن بمانید، مقرری هم به زودی خواهد رسید، علاءالسلطنه) هر چند از جواب مزبور و تصدیقی که راجع به نظر دولت در توقف برلن و استعفاء از وکالت آقای نواب نموده به خوبی واضح است که ایشان باقی بودن در مقام خود و استعفاء از نمایندگی مرحج شمرده و به همین عزیمت باقی بوده‌اند. با این حال در نهم ربیع آخر 1339 که بنای افتتاح مجلس بوده است از وزارت مجدداً به آقای نواب مراجعه و برای این که افتتاح مجلس را در نیمه دسامبر مقرر داشته بودند تلگرافاً به ایشان اخطار می‌شود که چنانچه ایشان و آقای تقی‌زاده قبول نمایندگی را نموده‌اند به فوریت اعلام داشته زودتر حرکت نمایند و در این مخبره اشعار به رجحان توقف ایشان هم در برلن نشده بلکه رد و قبول را موکول به رأی خود ایشان گذارده نهایت لزوم حرکت را اخطار کرده‌اند. مجدداً آقای نواب به شرح ذیل جواب می‌دهد، بعد عنوان نمره 87 زیارت آقای تقی زاده وکالت را قبول کردند متمنی هستند اعتبارنامه ایشان را از مجلس گذرانیده بفرستید منتظر هستند وسایل مسافرت قدری سهل‌تر شود، به واسطه بی‌ترتیبی راه‌ها و ضعف بنیه حرکت فوری را لازم می‌دانید، به واسطه همین مشکلات از قبول وکالت معذور هستم، حسینقلی از ملاحظه و تطبیق سؤال و جواب‌ها و تصدیق اول آقای نواب نظر دولت را به این که استعفاء از نمایندگی نموده و در مقام خود برقرار بماند و جواب ثانوی که اشعار می‌دارد آقای تقی‌زاده وکالت را قبول و منتظر گذشتن اعتبارنامه و تسهیل وسایل حرکت هستند ولی من به همین جهات از قبول وکالت معذورم، به خوبی واضح است که آقای نواب از قبول نمایندگی معذرت جسته و فی‌الحقیقه استعفاء را در تلو عبارات دیگری گفته‌اند و هیچ محتاج نبوده که کلمه استعفاء را در جواب بگویند چه اگر نظر ایشان فی‌الحقیقه قبول وکالت بوده همان طور که آقای تقی زاده حرکت خود را مشروط قرار داده ایشان هم در صورتی که بعد از جواب اول تردیدی در قبول نمایندگی حاصل کرده بودند ممکن بود بگویند من هم به فلان ترتیب برای حرکت حاضرم تا چه برسد به این که مصرحاً بگویند به همان جهات از قبول وکالت معذور هستم، بنا به مراتب معروضه شعبه چون از جواب‌های آقای نواب و دیگر اطلاعات خارجی استعفاء قطعی ایشان را استنباط نموده مسلم می‌داند و به شرحی که در تعرفه راپورت اظهار شده پس از اظهارات از آقایان فوق‌الذکر اکثریت شامل آقای مدرس می‌باشد لهذا شعبه نمایندگی آقای مدرس را از حوزه انتخابیه طهران و توابع که با اکثریت 2829 رأی ثابت از 11803 رأی انتخاب کنندگان حوزه مزبور است تصدیق و صحت انتخابات ایشان را به اتفاق آراء رأی می‌دهد.

رئیس- نسبت به راپورت مخالفی هست یا نه؟

سلیمان میرزا- بنده مخالف نیستم یک پیشنهادی نسبت به راپورت دارم اگر اجازه بفرمایید چون تعیین دستور مجلس با خود مجلس است همیشه می‌تواند دستورش را تغییر و تبدیل بدهد این راپورت خیلی مشروح و مفصل است و مخصوصاً جمله اخیر آن که نوشته بودند (به واسطه پاره اطلاعات خارجی) این است که بنده تصور می‌کنم قدری دقت در آن لازم است و بدون این که بنده

اظهار مخالفت بکنم عرض می‌کنم که هنوز اطلاع کامل از جریان این مطلب که در راپورت پیچیده نوشته شده بود ندارم بنابراین به آقایان رفقا پیشنهاد می‌کنم که اگر ممکن است این موضوع را به جلسه آتیه موکول بفرمایید تا بنده فرصتی پیدا کنم و دوسیه را بخوانم بعد از روی اطلاع کامل اظهار عقیده بکنم.

مستشارالسلطنه- بنده این نظریه حضرت والا را بی‌موقع می‌دانم به جهت این که راپورت کاملاً قرائت شده حالا اگر نظریه‌ای دارند و در معنی مخالفت دارند باید او را پیشنهاد کنند.

رئیس- آقای سلیمان میرزا (اجازه نطق)

سلیمان میرزا- بنده هیچ نظریه نداشتم و پیشنهادی کردم و عرض کردم که به موجب نظامنامه داخلی مجلس حق دارد دستور خودش را تغییر بدهد اگر آقایان وکلا اکثریت مجلس با این پیشنهاد بنده مساعدت می‌کنند این راپورت بماند برای جلسه آتیه اگر مساعدت نمی‌کنند مثل سایر پیشنهادها حکمیت با اکثریت است.

رئیس- آقا سید یعقوب (اجازه نطق)

آقا سید یعقوب- این راپورت گمان می‌کنم هیچ وجه مقتضی ندارد. و مخصوصاً آن عبارتی را که آقای نواب در جواب گفته‌اند، من از قبول وکالت معذرت می‌خواهم کافی است و با این تصریح بی‌جهت اسباب شبهه برای حضرت والا شده ما محتاج به اطلاعات خارجی نیستیم صریح تلگراف این است که من از قبول نمایندگی معذرت می‌خواهم بعد از این که این عبارت به این صراحت در تلگراف شده است دیگر گمان نمی‌کنم جای شبهه باقی باشد و گمان می‌کنم مطابق فرمایشی که آقای مستشارالسلطنه فرمودند مسأله مخالفت باشد والا راپورت جامع است.

آصف‌الممالک- مخبر شعبه- عرض می‌کنم به قدری که لازم بوده است در جریان انتخابات طهران و استعفای آقای نواب و تحقیقاتی که راجع به اکثریت آراء نسبت به ایشان باشد و موضوع این که این استعفا واقعاً استیفا بوده است به عبارت دیگری ذکر شده است یا خیر. تمام این تحقیقات در شعبه شده و به قدر کافی در راپورت توضیحات داده شده است اما آن کلمه که می‌فرمایند (به واسطه تحقیقات خارجی) بلی تحقیقات خارجی این بوده است که از بعضی از آقایان مهاجرین که تحقیقات شده اظهار داشتند که آقای نواب از همان وقت هم مایل آمدن نبودند نظریه دولت را راجع به توقف در آنجا تصدیق کرده بودند به این جهت در سایر ترتیبات راپورت هم بنده تصور نمی‌کنم که محتاج به توضیحات و مطالعات باشد حالا اگر آقایان پیشنهاد آقای سلیمان میرزا را بپذیرند آن موضوع دیگری است.

رئیس- آقا سید فاضل (اجازه)

آقا سید فاضل- بنده چون عضو شعبه چهارم هستم عرض می‌کنم که آنچه آقای آصف‌الممالک مخبر شعبه بیان فرمودند در واقع اخبار از عقیده شعبه بوده ولیکن چون شاهزاده سلیمان میرزا به مجلس پیشنهادی نمودند لازم دانستم بعضی چیزها را عرض بکنم خلاصه راپورت دو مسأله است یکی این که آقای مدرس بعد از فوت دو نفر منتخبین طهران اکثریت دارند و یکی این که آقای حسینقلی خان استعفا داده‌اند انتخاب آقای مدرس هم جزء انتخابات طهران است روش و طرز انتخابات طهران نسبت به تمام نمایندگان طهران یکی است منتهی گفتگویی که راجع به آقای مدرس هست دو چیز است یکی این است که دو نفر فوت شده است نوبت به ایشان رسیده است و یکی هم آقای حسینقلی خان نواب استعفا داده‌اند. استعفای آقای به عبارت معذوم یا معذرت می‌خواهم ذکر شده است و این کنایه است که ابلغ از تصریح است. به عقیده بنده اگر آقای نواب اظهار می‌کردند مستعفی هستم قریب به نزاکت نبود گمان می‌کنم که این یکی از مواقعی است که کنایه ابلغ از تصریح است و هیچ محتاج به تجدیدنظر نیست.

رئیس- پیشنهادی که آقای سلیمان میرزا کردند این بود که این راپورت بماند برای جلسه دیگر

+++

حالا در اینجا رأی می‌گیریم.

جلیل‌الملک- بنده توضیح می‌خواهم.

رئیس- از آقای مخبر.

جلیل‌الملک- بلی.

رئیس- بفرمایید.

جلیل‌الملک- بعد از آن که وزارت داخله مراجعه کرده است به مجلس...

رئیس- فعلاً در اصل موضوع مذاکره نیست. می‌خواهیم راجع به این پیشنهاد رأی بگیریم که امروز نسبت به راپورت رأی گرفته شود یا بماند برای جلسه دیگر آقایانی که عقیدشان این است که امروز رأی گرفته شود قیام فرمایند (اغلب قیام کردند)

رئیس- تصویب شد حالا دیگر آقای جلیل‌الملک توضیح بخواهند بفرمایند.

جلیل‌الملک- از آقای مخبر شعبه توضیح می‌خواهم این است که در راپورت می‌نویسند از حکومت رجوع به وزارت داخله شده و از وزارت داخله به ریاست مجلس می‌خواهم بدانم بعد چه اقدام شده است.

آصف‌الممالک- اگر به راپورت درست دقت شده بود گمان می‌کنم تمام این توضیحات در راپورت داده شده بعد از این که بعضی اعضاء انجمن از کلمه معذور هستم استعفای ایشان را نفهمیدند به این جهت از ایالت طهران تقاضا کردند که در ثانی تلگرافاتی به آقای نواب بشود که ایشان کلمه استعفا را صریحاً در ضمن تلگرافشان بگویند از حکومت طهران به وزارت داخله مراجعه می‌شود وزارت داخله چون خودش استعفای ایشان را استنباط کرده بود خود را محتاج به این تجدید تلگراف بدانسته مراجعه کرده اند به هیئت رئیسه مجلس و چون از طرف رئیس هم به شعبه رجوع شده است و شعبه هم محتاج ندیده است که تجدید تلگراف و تجدید سؤال بشود زیرا از جواب آقای نواب چنین مستفاد می‌شود که ایشان توقف در آنجا را اولی دانسته‌اند و از وکالت هم خودشان را معذور داشته‌اند

رئیس- آقای سلیمان میرزا (اجازه نطق)

سلیمان میرزا- چون همه آقایان بهتر از بنده می‌دانند که در اطراف این مسأله در داخل خارج چه صحبت‌ها می‌شود بنده خواستم با کمال نزاکت تقاضا بکنم که مجلس رأی را به جلسه آتی موکول نماید تا بنده از روی اطلاع حرف بزنم و رأی بدهیم چون متأسفانه آقایان وکلاء رأی ندادند. بنابراین از یک حق وکالتی که می‌خواستم از آن استفاده کنم عرض می‌کنم مخالفم تا مطالعات خود را بکنم پس مذاکرات می‌ماند به جلسه آتی منتهی آن وقت می‌خواستم این کار با نزاکت شده باشد.

رئیس- این اظهارات با رأی مجلس تناقض دارد چون رأی گرفتیم که امروز رأی گرفته شود. لهذا قبلاً می‌بایستی بفرمایید مخالفم به این ملاحظه بنده مجبورم رعایت مواد نظامنامه داخلی را بکنم (جمعی تصدیق کردند)

سلیمان میرزا- در این خصوص دو ماده نظامنامه است که با یکدیگر مزاحمت دارد و معلوم نیست تفسیر چه چیز است در نظامنامه داخلی این مسأله هم مسکوت عنه است. یک مرتبه این است که بنده می‌گویم مخالفم می‌ماند برای جلسه آتی و یک دفعه به موجب رأی مجلس حالا که پیشنهاد بنده رد شد در هر حال بنده خوشبختانه یا بدبختانه مثل دوره‌های سابق در اقلیت هستم. یعنی اگر دوره‌های سابق در اقلیت بودم این دفعه در اصل قلیل هستم و محققاً هر پیشنهادی بکنم رد می‌شود. اما بنده که یک نفر وکیل طهران هستم استدعا کردم و می‌خواستم از برای کسی که با من در دوره انتخابیه بوده است بعد از مطالعات بسیار از

روی صحت و دقت رأی بدهم. این خواهش بنده را اگر قبول نمی کنند (چنانچه قبول هم نکردند) اختیار با خودشان است و چون بی اطلاع هستم مخالف هستم و رأی نخواهم داد.

رئیس- مطالبی را که می فرمایید صحیح یا سقیم بنده حق اظهار رأی ندارم بنده بایستی آن قدری که می توانم آقایان را وادار بکنم که نظامنامه را رعایت بکنند. (صحیح است) بعد از این که رأی داده شد که امروز باید رأی گرفته بشود دیگر نمی توان به تأخیر انداخت. بماند برای عصر رأی بدهند ولیکن برای روز دیگر نمی شود. چون آن رأی مجلس با این اظهارات مخالف است. (گفته شد صحیح است)

سلیمان میرزا- بنده باز تکرار می کنم که هیچ منظور و اصراری در این مسأله ندارم که امروز عصر باشد یا فردا چند ساعت وقت می خواهم که دوسیه را با حضور مخبر شعبه مطالعه کنم. اگر اکثریت مجلس این چند ساعت وقت را به من نمی دهند مختارند. اگر می دهند از روی دقت مطالعه می کنم و رأی می دهم. البته وقتی که وقت ندادند مطابق نظامنامه داخلی اطاعت اکثریت را می کنم.

رئیس- آقای حاج آقا (اجازه نطق).

حاج آقا- بنده تصور می کردم که بعد از گرفتن رأی دیگر این مذاکرات تمام شده چنانچه خود شاهزاده هم این مطلب را تصدیق فرمودند که عجلتاً نظریه اکثریت برای رأی گرفتن امروز بوده و خودشان می دانند که این اظهارات چندان تأثیری در تغییر اکثریت و وضعیت رأی نمی کند و خوب بود ایشان هم همان نزاکت را حفظ می فرمودند. لکن بنده برای جمع بین دو نظریه تقاضا می کنم که اکثریت با بنده و حضرت والا هم برای مراجعه و دیدن یک دو سه ساعت بیشتر وقت لازم ندارند مگر این که بخواهند تحقیقات از خارج بکنند. والا اگر نظریه ایشان به مراجعه دوسیه است محالاً تشریف ببرید در شعبه دوسیه هم حاضر است ملاحظه بفرمایند زیرا که صورت جریان انتخابات طهران نسبت به آقای مدرس همان صورتی است که راجع به انتخاب خود حضرت والا است فقط چیزی که هست انتخاب و تعیین اکثریت آقای مدرس بعد از استعفای آقای نواب است آقای نواب هم اشکالی در تلگرافشان نیست منتهی بعضی از اعضاء انجمن نظارت... .

رئیس- داخل مطلب شدید. در اصل مطلب نمی خواهم حرف بزنیم.

حاج آقا- بلی داخل مطلب شدم. مقصودم این بود که شاهزاده حالا می توانند بروند در شعبه تلگراف آقای نواب را ببینند و مطلب را استنباط کنند. اگر چه نظرشان به مراجعه دوسیه است همان جا ببیند و نیم ساعت هم برای ملاحظه آن کافی است.

رئیس- بنده خواستم پیشنهاد کنم که این مسأله و آن پنج فقره که در جلسه قبل رأی گرفتیم و باطل بوده است بماند برای بعد از تنفس. امروز حالا اگر آقایان موافقت نسبت به تمام اینها بعد از تنفس رأی گرفته شود (بعضی تصدیق کردند).

ندین- بنده عرضی دارم.

رئیس- بفرمایید.

ندین- نسبت به تعویق اعتبارنامه آقای مدرس شرط قبول متقاعد شدن آقای سلیمان میرزا است اگر این مقدر وقت یعنی نیم ساعت برای ایشان کافی است ما همه موافقیم. اگر کافی نمی دانند و زیادتیر وقت بخواهند خوب است معین فرمایند و راجع به آن پنج فقره که فرمودید بنده موافق هستم.

سلیمان میرزا- بنده فقط مخالفتم از نقطه نظر اجبار بود که به بنده وقت بدهند از روی وقت دوسیه را بخوانم و از مخبر شعبه در آنجا قدری تحقیقات بکنم. عمده چیزی که هست می خواهم اطلاعاتی حاصل بکنم که چرا انجمن نظار اعتبارنامه نداده اند. بدو این

را بدانم بعد از روی اطلاع عرض کنم. خواه در نیم ساعت این کار بشود خواه زیادتز. فقط یک مقدار وقتی می‌خواهم که تحصیل اطلاعی بکنم.

آصف‌المالک- گویا بنده فراموش کرده بودم که علت رأی ندادن آقایان نظار را در راپورت به عرض آقایان برسانم. دو فقره نوشته از آقایان نظار موجود است که مدلول این دو نوشته این است که از کلمه معذور هستم. استنباط استعفاء نمی‌کنند و چون استنباط نمی‌کنند علی‌هذا بهتر می‌دانند استعلام ثانوی بشود هیچ علت دیگر ندارد. صورت آراء هم با تمام دفاتر در شعبه موجود است. علت دیگری هم که بتواند نظر آقایان را در اعتبارنامه به تعویق بیندازد موجود نبوده است. حالا اگر حضرت والا به راپورت و توضیحاتی که بنده دادم قانع هستند با آقایان نمایندگان موافقت می‌کنند و اگر قانع نیستند منوط به نظریات آقایان نمایندگان است.

رئیس- دیگر مخالفی نیست؟ (گفتند خیر)

پس آقای سلیمان میرزا اگر نیم ساعت را کافی نمی‌دانند پیشنهادی بکنند که این مسأله بماند برای عصر امشب بنده رأی بگیرم. والا مذاکراتی که در اطراف این مسأله شده است کافی است.

+++

سلیمان میرزا- همان طور که حضرت رئیس فرمودند کاملاً از آقایان متشکر می‌شوم و اگر هم مساعدت نمی‌فرمایند بسته به رأی مبارک خودشان است.

آقای مدرس (اجازه خواستم).

رئیس- مخالفید یا موافق.

مدرس- حق دفاع که دارم.

رئیس- بفرمایید.

مدرس- بنده مکرر از آقای رئیس استدعا کردم که اعتبارنامه بنده را به آخر اعتبارنامه‌ها بیندازند. یعنی بعد از این که تمام اعتبارنامه‌های آقایان وکلاء را خواندند اعتبارنامه مرا بخوانند. ولی چون آقایان به بنده خیلی التفات داشتند خواستند زود بگذرد و اتفاقاً امروز شد و چون این کار مختص به خودم است (اگر تا به حال کسی پیدا نشده که راجع به اعتبارنامه خودش در این مجلس دفاع کند و بعد از این هم پیدا نخواهد شد) لکن بنده عرض می‌کنم در این مذاکراتی که می‌شود دو مسأله است. یکی اجمال کلمه معذرت است که منشاء این حرف‌ها شد....

رئیس- قبل از این که داخل در مطلب شویم می‌خواهم ببینم که این مسأله بماند برای جلسه عصر یا خیر.

مدرس- می‌خواهم توضیحی عرض بکنم بعد از آن که مجلس شورای ملی رأی داد که این رأی حالا باید گرفته شود. قانوناً هیچ کس حق مخالفت ندارد. (گفته شد صحیح است) مخالفتی که قانون اجازه نداده است بد است و عقب انداختن این امر خلاف صریح قانون و نظامات مجلس است. مگر این که یک قانون علی‌حده مجلس وضع کند. والا باید حالا رأی گرفت و این مخالفت بی‌اثر است.

رئیس- آقای سردار معظم خراسانی (اجازه نطق)

سردار معظم- اولاً تصور می‌کنم رأیی که مجلس داد مربوط به امروز بود نه حالا برای این است که در این مجلس گفته بشود که اکثریت مطابق تصمیمات قبلی خودش رفتار می‌کنند و بر عکس همه بدانند که هر اکثریتی که در مجلس تشکیل می‌شود فقط پایند با نشر پیشنهاد است و نظر دیگری ندارد. لهذا بنده با پیشنهاد شاهزاده سلیمان میرزا موافقت می‌کنم و نظامنامه داخلی مجلس هم به هر یک از افراد نمایندگان حق می‌دهد که با هر اعتبارنامه‌ای که می‌خواهند مخالفت کنند. شاهزاده سلیمان میرزا ابتدا خواستند با یک نزاکتی مخالفت کنند و بالاخره اظهار مخالفت نمودند. مطابق نظامنامه داخلی باید این مطلب موکول به جلسه

بعد شود و اگر رأی گذشته مجلس نبود مطلب موکول به جلسه بعد می‌شد. ولی چون نسبت به این مطلب رأی داده شده باید هر دو طرف قضیه مراعات شود به این جهت طبیعی‌ترین طرفش این است که جلسه بماند برای عصر و مخصوصاً بنده یکی از موافقین صحت انتخاب آقای مدرس هستم. زیرا که این انتخاب چه از نقطه نظر جریان انتخابات و چه از نقطه صلاحیت منتخب صحیح بوده و محل تردید نیست. ولی برای این که هیچ شائبه و هیچ سوء تفاهمی بر این زمینه باقی نماند ما باید به تمام مخالفین اجازه بدهیم به هر نحوی که بخواهند با نهایت آزادی مخالفت خود را اظهار نمایند. (بعضی تصدیق کردند) و ما باید با آقایان موافقت بکنیم که در مجلس شورای ملی هر یک از نمایندگان بخواهند استفاده از حق خودشان بکنند و از همین نقطه نظر بنده هم کاملاً با شاهزاده سلیمان میرزا موافق هستم.

رئیس- پس رأی می‌گیریم که این راپورت بماند برای جلسه عصر یا خیر؟ آقایانی که تصویب می‌کنند قیام نمایند. (اغلب قیام نمودند)

رئیس- با اکثریت 35 رأی تصویب شد. می‌ماند برای جلسه عصر.

آقای آصف الممالک- (احضار برای قرائت راپورت)

آقای آصف الممالک- در محل نطق حاضر و راپورت شعبه چهارم را راجع به نمایندگی آقای میرزا طاهر تنکابنی به مضمون ذیل قرائت نمودند.

شعبه چهارم در تاریخ 3 ذیقعه 1339 به شرحی که در راپورت نمره 7 خود راجع به ملاحظه صورت مجلس انتخابات طهران و حوزه انتخابیه آن به مجلس شورای ملی تقدیم داشته به اعتبارنامه‌های آقای آقا میرزا طاهر تنکابنی رسیدگی و نظر به صحت انتخابات مزبوره نمایندگی ایشان را از طهران و توابع که با اکثریت 3206 از 11803 انتخاب کنندگان است تصدیق و به صحت اعتبارنامه ایشان به اتفاق آراء رأی می‌دهد.

رئیس- نسبت به این راپورت مخالفی نیست.

محمد هاشم میرزا- بنده مخالفم.

رئیس- پس می‌ماند برای جلسه دیگر. راپورتی است به آقای مساوات آقای سردارمعظم اجازه می‌فرمایند.

سردار معظم- بنده از اخبار استعفاء دادم رجوع به دیگری فرمایید.

رئیس- استعفا داده‌اید.

سردار معظم- خیر حالا استعفا می‌دهم.

رئیس- باید قبلاً در شعبه استعفا داده باشید.

سردار معظم- در خواندن این راپورت اظهار عقیده بنده فقط حاکی اراده شعبه خواهد بود عقیده خود من نیست. (راپورت شعبه پنجم را راجع به نمایندگی آقای مساوات به مضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه پنجم به دوسیه انتخابات و نمایندگی آقای مساوات رسیدگی کند نظر به این که شعبه راپورت خود را در باب انتخابات طهران در زمینه نمایندگی آقای تدین اظهار کرده است لهذا با حفظ به آن نظر صحت نمایندگی آقای مساوات تصویب می‌شود.

رئیس- نسبت به این راپورت مخالفی نیست؟

آقا میرزا ابراهیم قمی- بنده مخالفم.

رئیس- می‌ماند برای جلسه دیگر طبع و توزیع می‌شود. آقا سید محمد تدین (احضار) راپورتی است راجع به آقای رکن‌الملک قرائت می‌شود. (آقای تدین راپورت شعبه دوم را به مضمون ذیل قرائت نمودند)

شعبه دوم به دوسیه انتخابات خرم آباد و لرستان به دقت رسیدگی نموده و برای استحضار مجلس شورای ملی عرض می‌نماید که انجمن نظار مرکزی انتخابات در خرم آباد در شعبان 38 رسماً تشکیل گردیده مدتی در خصوص تشکیل انجمن‌های جزء در نقاط دیگر مذاکره و تبادل آراء نموده و در نتیجه به واسطه اغتشاش لرستان و تهاجم الوار و طغیان آنها از تشکیل انجمن‌های جزء صرف نظر کرده است ولی برای این که حتی الامکان اهالی را مطلع و آنها به شرکت در انتخابات دعوت نمایند در تمام نقاط ممکنه اعلان انتخابات را منتشر ساخته و حتی برای والی پشت کوه به وسیله حکومت خرم آباد مقداری اعلان فرستاده و تقاضای انتشار آنها را در آنجا نموده اهالی آنجا را به شرکت در انتخابات و اخذ تعرفه از حوزه انتخابیه مرکزی خرم آباد دعوت نموده است و مطابق تصدیق کتبی انجمن مرکزی جواب از والی پشت کوه راجع به وصول مراسلات انجمن مرکزی و حکومت خرم آباد و مقداری اضافه اعلان فرستاده و تقاضای انتشار آنها را در آنجا نموده و اهالی آنجا را به شرکت در انتخابات و اخذ تعرفه از حوزه انتخابیه مرکزی خرم آباد و تقاضای انتشار آنها را در آنجا نموده و اهالی آنجا را به شرکت در انتخابات و اخذ تعرفه محض اطلاع فرستاده است. خلاصه انجمن مرکزی با وجود مشکلات عدیده موفق شده که اغلب ایلات مهم آنجا در اخذ تعرفه توزیع کرده و از این مقدار موازی (3720) ورقه تعرفه با اوراق برگشته و آقای رکن‌الملک با اکثریت (1750) رأی از کل آراء مزبوره به وکالت دارالشورای ملی انتخاب شده‌اند و پس از اتمام قرائت آراء مدت یک هفته انجمن مرکزی برای وصول شکایات منتظر بوده و شکایاتی نرسیده لذا اعتبارنامه به اسم آقای رکن‌الملک صادر و خاتمه انتخابات را اعلام کرده است.

رئیس- راجع به این راپورت مخالفی نیست؟ (گفته شد خیر) پس رأی می‌گیریم به نمایندگی آقای رکن‌الملک. آقایانی که تصویب می‌کنند قیام نمایند. (اغلب قیام نمودند).

رئیس- تصویب شد. آقای آقا شیخ محمد جواد (احضار برای قرائت راپورت) راپورتی است راجع به آقای عمادالسلطنه باید قرائت شود. (آقای آقا شیخ محمد جواد در محل نطق حاضر دو فقره راپورت راجع به آقایان عمادالسلطنه و حاج امین‌التجار نمایندگان اصفهان را دریافت و چند کلمه به طور خفی با آقای رئیس مذاکره نمودند)

رئیس- این راپورت‌ها را آقای مخبر مسترد می‌کنند. بماند برای جلسه دیگر.

آقای سردار معظم خراسانی (احضار) راپورتی است راجع به انتخابات کاشان باید قرائت شود. (آقای سردار معظم خراسانی راپورت شعبه پنجم را راجع به انتخابات کاشان به مضمون ذیل قرائت کردند). شعبه پنجم به دوسیه انتخابات کاشان رسیدگی که نظریات خود را ذیل به عرض می‌رساند. انجمن نظارت انتخابات مطابق قانون در چهاردهم شهر جمادی الثانی 1337 منعقد شده اعلان

+++

انتخابات را منتشر نموده است. از طرف انجمن نظارت جزء یک رأی نطنز و دیگری برای جوشقان تصدیق شده و برای نطنز دو نفر نماینده و برای جوشقان یک نفر نماینده از طرف انجمن اعزام شده است. مطابق اعلان انتخابات موقع دادن تعرفه از سوم رجب الی دهم تعیین شده و تا ششم تعرفه داده شده است. ولی در تاریخ مزبور حکم توقیف انتخابات از تهران واصل و به موقع اجرا گذارده شده است. در ظرف 3 روز مزبور (1066) ورقه تعرفه داده شده است. علت توقیف انتخابات وصول شکایات از سوء جریان انتخابات و حاضر نبودن زمینه انتخابیه شمرده شده من جمله رئیس نظمیه تلگرافی به رئیس‌الوزراء زمان کرده و از طرف وزارت داخله امر توقیف انتخابات صادر گردیده است. پس از مراجعه به حکومت محل برای تحقیق مطلب و حاضر شدن زمینه اولاً حسب الامر طهران توقیف

مرتفع و به انتخابات ادامه داده شده است از سوم شعبان، ثانیاً انجمن منعقد و پس از نشر اعلان از پنجم شعبان شروع به دادن تعرفه شده و تا دهم شعبان تعرفه داده شده است و با (1066) تعرفه که قبلاً داده شده بوده است (2255) تعرفه در کاشان داده شده است از 13 شعبان اتخاذ آراء شروع و تا غروب پانزدهم امتداد یافته (1549) رأی مأخوذ شده است و در 28 شعبان مستخرج و آقای اجلیل‌الملک دارای (1528) رأی و آقای آقا میرزا سید حسن دارای (1525) رأی شده که انتخابات نطنز از 19 شعبان شروع شده (2057) ورقه تعرفه داده شده و (1795) رأی اخذ شده است. آقای آقا میرزا سید حسن (1630) رأی و آقای جلیل‌الملک (1629) رأی داشتند که انتخابات جوشقان از 9 شعبان شروع و تا 19 شعبان خاتمه یافته است و آقای آقا سید حسن (945) رأی و آقای جلیل‌الملک 942 رأی داشته‌اند که هر دو انجمن جزء که پس از اخذ آراء می‌خواستند صندوق آراء را برای استخراج به کاشان بفرستند ولی انجمن مرکزی پاره‌ای ملاحظات محلی که گویا ملاحظه از تخطی اتباع نائب حسین به صندوق آراء علت اصلی بوده است آوردن صندوق‌ها را به شهر صلاح ندانسته و استخراج آن را در محل مرجع شمرده است.

بنابر آنچه گفته شد آقای آقامیرزا سید حسن با اکثریت (4100) رأی و آقای جلیل‌الملک با اکثریت (4099) رأی مجموع آراء حوزه انتخابیه کاشان و جوشقان و نطنز به سمت نمایندگی انتخاب شده‌اند و نتیجه انتخابات از طرف انجمن اعلان شده است و انجمن تا یک هفته برای اخذ شکایات دائر بوده است و پنج پاکت اعتراض رسید و انجمن پس از رسیدگی و اعتراضات واصله را رد کرده است. شکایاتی که از انتخابات در دوسیه موجود است بعضی راجع به اعمال نفوذ مأمورین مالیه در امر انتخابات است که حکومت محل صحت آن را تکذیب می‌نماید. پاره شکایات مربوط به این است که حکومت محل و معاون حکومت طرفداری از انتخابات نمایندگی جعلی می‌نمایند. ولی حکومت محل بی‌طرفی خود را بیان و می‌نویسد که خود او و معاونش با نهایت دقت مراقبات قانونی را در انتخابات کاشان کرده‌اند. شکایات دیگر راجع به این است که رئیس انجمن نظارت حسن جریان انتخابات کاشان را تردید و در انجمن نظارت عیناً سوء جریان آن را تصدیق نموده است. در مقابل این نوشته سند دیگری در دوسیه موجود است که رئیس انجمن مزبور این تهمت را از خود دور کرد برعکس صحت جریان انتخابات را تصدیق می‌نماید. یک قسمت از شکایات متوجه به انتخابات نطنز است که شکایت شده است مأمورین دولتی و مخصوصاً مأمورین مالیه مداخله و اعمال نفوذ در امر انتخابات کرده و ضمناً انفصال مأمور انتخابات آنجا شده و حتی نسبت داده شده است که صندوق آراء نظر به امین مالیه آنجا سپرده شده است. از طرف وزارت داخله به حکومت نوشته شده است که در صورت تصدیق سوء جریان انتخابات نطنز انتخابات آنجا را تجدید نمایند. در مقابل رضایت‌نامه از حسن جریان انتخابات نطنز و همچنین رضایت‌نامه راجع به انتخابات نطنز از طرف علماء و معاریف انجمن نظارت و حکومت نطنز و همچنین تکذیب‌نامه راجع به نسپردن آراء نطنز به امین مالیه در دوسیه موجود است. همچنین رضایت‌نامه راجع به حسن جریان انتخابات جوشقان و تصدیق انجمن نظارت آنجا و حکومت محل در دوسیه موجود است. همچنین راجع به انتخابات کاشان در مقابل شکایات واصله علاوه بر تصدیق‌نامه‌های صحت جریان انتخابات از طرف انجمن نظارت و حکومت از طرف فرقه دموکرات که ورقه حاکی از صحت جریان انتخابات و شکایات از مداخلات ماشاءالله خان بر ضد انتخابات نیز موجود است. مطابق نوشته‌جات موجوده در دوسیه طرز رفتار ماشاءالله خان نسبت به انتخابات کاشان غیر معلوم و مبهم است. شکایت کنندگان از انتخابات مشارالیه را طرفدار انتخابات دانسته و از اعمال نفوذ او شکایت می‌نمایند. موافقین با انتخابات او را بر عکس مخالف انتخابات دانسته و عملیات مخالفین را منتسب به او می‌دانند. حکومت محل او را در مراحل اول بی‌طرف در امر انتخابات معرفی کرده می‌گوید که ماشاءالله خان به واسطه عدم مداخله در انتخابات از شهر خارج شده است و در مراحل ثانی او را مخالف می‌شمارد. در دوسیه اسناد دیگری نیز که مستفاد و دال بر هر دو معنی باشد موجود است. بعضی از شکایت کنندگان از انتخابات کتباً اظهار می‌دارند که مخالفت آنها با انتخابات مطابق دستورالعمل ماشاءالله خان بوده و مشارالیه برای به دست دادن مدرک برای مخالفین انتخابات توصیه در انتخاب کردن

نماینده‌گی فعلی کاشان خواهد نمود که مطابق همان مدارک شکایت کنندگان انتخابات را غیر آزاد و مبنی بر تهدید جلوه می‌دهند. پس از صدور تجدید انتخابات در سینه ماضیه باز شکایت واصله سابق تجدید شده است. شعبه پس از رسیدگی به اسناد موجوده در دوسیه نظر به این که انجمن‌های نظارت و حکومت محل و یک عده از اهالی صحت جریان انتخابات را مؤکداً تصدیق کرده‌اند. انتخابات کاشان را محکوم به صحت دانسته و نمایندگی آقایان آقامیرزا حسن و آقای جلیل‌الملک را تصدیق می‌نمایند.

رئیس- نسبت به این راپورت مخالفی هست یا خیر؟

مدرس- تقاضای تفکیک می‌کنم.

رئیس- البته در موقع رأی گرفتن تفکیک می‌شود. اول راجع به نمایندگی آقای آقاسید حسن رأی گرفته می‌شود. مخالفی هست یا نه (گفته شد خیر) رأی می‌گیریم به نمایندگی ایشان. آقایانی که تصویب می‌کنند قیام نمایند. (اغلب قیام نمودند)

رئیس- تصویب شد راجع به آقای جلیل‌الملک مخالفی هست؟

حاج شیخ اسدالله- بنده مخالفم.

رئیس- می‌ماند برای جلسه بعد. (در این وقت آقای حاج شیخ اسدالله برای قرائت راپورت احضار) و ایشان راپورت شعبه ششم را راجع به نمایندگی آقای علی زارع قرائت نموده انتخابات شیراز و توابع تمام مطابق قانون بوده زیرا که مراعات مواد قانونی از نشر اعلانات و دادن تعرفه و اخذ آراء در مدت قانونی به عمل آمده و انجمن‌های جزء را نیز تمام مطابق قانون تشکیل داده‌اند و برای تسهیل رأی دهندگان 3 انجمن جزء علاوه بر آنچه در جدول قانون انتخابات است در محل‌هایی که دور از محل تشکیل انجمن بوده و دارای جمعیت زیاد بوده تشکیل داده و انتخابات را در مرکز و نقاط جزء جریان و خاتمه داده‌اند. کلیه آرائی که از تمام حوزه انتخابیه مأخوذ شده 26391 رأی بوده و آقای آقا علی زارع با اکثریت 17283 انتخاب شده‌اند. انجمن نظار مرکزی مراعات ماده 45 از قانون را نموده ولی شکایتی نرسیده است. شکایتی نیز به مجلس نرسیده لذا شعبه به اتفاق آراء صحت انتخاب و نمایندگی آقای آقاعلی زارع را از حوزه انتخابیه شیراز و توابع تصدیق می‌نماید.

رئیس- با این راپورت مخالفی هست یا نیست؟ (اظهار مخالفتی نشد) رأی می‌گیریم به وکالت آقای علی زارع....

رفعت‌الدوله- عده کافی نیست.

رئیس- کافی است عده 56 نغزند. آقایانی که وکالت آقای علی زارع را تصویب می‌فرمایند قیام نمایند.

(اغلب قیام نمودند)

رئیس- تصویب شد. راپورتی است راجع آقای مقبل‌السلطه قرائت می‌شود.

(آقای آقا شیخ محمد جواد به مضمون ذیل قرائت نمودند.)

+++

شعبه پس از رسیدگی به دوسیه انتخابات ترشیز جریان انتخابات را ذیل به اطلاع نمایندگان محترم می‌رساند. در هشتم جمادی‌الاول 1338 انجمن نظار مرکزی منعقد شده از نوزدهم جمادی‌الاول الی پنجم جمادی‌الثانی در مرکز حوزه انتخابیه (1104) ورقه تعرفه داده‌اند و (846) ورقه رأی اخذ شده به علاوه شش شعبه نظارت در نقاط ذیل تشکیل داده‌اند. رستاق، کنار شهر، کوهپایه، بجستان، کوه سرخ، قرشه، در تمام شش شعبه (4357) ورقه توزیع و (4279) ورقه رأی مأخوذ داشته‌اند. کلیتاً در شهر و شش شعبه (5461) ورقه تعرفه داده شده و (5125) ورقه رأی اخذ کرده‌اند و حاجی مقبل‌السلطه با اکثریت (4144) رأی به سمت نمایندگی انتخاب شده‌اند و پس از خاتمه انتخابات انجمن نظار یک شعبه برای اخذ شکایات دایر و شکایتی نرسیده شعبه هم چون انتخابات ترشیز را مطابق مقررات قانون دانسته تا به حال هم شکایتی نرسیده صحت انتخابات و نمایندگی حاج مقبل‌السلطه را تصدیق می‌نمایند.

رئیس- نسبت به این راپورت مخالفی نیست.

نذین- بنده مخالفم.

رئیس- می‌ماند برای جلسه دیگر چون فعلاً در دستور نیست. جلسه را ختم می‌کنیم و جلسه بهد دو به غروب امروز تشکیل خواهد شد.

رفعت‌الدوله- اجازه می‌خواهم.

رئیس- بفرمایید. راجع به چه مسأله ایست.

رفعت‌الدوله- عرض می‌کنم مقرر فرمایید آقایان سر موقع تشریف بیاورند والا اغلب از آقایان زودتر می‌آیند و معطل می‌مانند.

رئیس- وقتی که اعتبارنامه‌ها گذشت نظامنامه یک ترتیبی دارد که آقایان در موعد مقرر حاضر خواهند شد. آقای سلیمان میرزا (اجازه نطق)

سلیمان میرزا- چنانچه در خارج عرض کردم اجازه می‌فرمایید چند کلمه عرض کنم. البته آقایان نظامنامه داخلی را ملاحظه فرموده‌اند و مسبوق هستند نظامنامه داخلی راجع به سؤالات و استیضاح از وزراء ترتیباتی ذکر کرده است مثل این می‌ماند که وکلاء وقتی که تمام اعتبارنامه‌هاشان گذشت و هیئت رئیسه دائمی معین شد آن وقت حق دارند داخل سؤالات از وزراء بشوند ظاهر نظامنامه این طور می‌فهماند. اما از طرف دیگر ممکن است یک نفر وکیل یا یک نفر ایرانی بعضی اخبار بشنود و تحمل نکند این است که بنده در جزء اخبار دیروز 16 برج اسد یک ورقه غریبی خواندم راجع به اصفهان و خودم و جمیع آقایان را وجداناً و شرافتاً مسئول این می‌دانم که در این مسأله توجه و دقتی بفرمایند. بنابراین در خارج دیشب نظامنامه داخلی را مطالعه کردم بینم که آیا ممکن است قبل از گذشتن اعتبارنامه‌ها سؤالی از هیئت وزراء کرد. دیدم نظامنامه داخلی نسبت به این مسأله ساکت است. بنابراین قبل از تشکیل جلسه خدمت آقای رئیس شرفیاب شدم و عرض کردم یک مطلبی است با وجودی که در نظامنامه داخلی مصرح است که وکلاء بعد از گذشتن اعتبارنامه‌ها باید داخل سؤالات بشوند اجازه بفرمایید محض تذکر آقایان در مجلس رسمی این مطلب را به عرض آقایان برسانم و تقاضا کنم که آقای رئیس به نام مجلس شورای ملی یک اقدامی بفرمایند محققاً همه ماها می‌دانیم که یک نفر وکیل بعد از این که اعتبارنامه‌اش گذشت و وارد مجلس شد مثل بنده و قتی که اعتبارنامه‌ام گذشت دیگر وکیل طهران نیستم و این که گفته می‌شود وکیل طهران از بابت تقسیمات حوزه انتخابیه است والا وکیل تمام اهالی ایران هستم. کارم منحصر به این نیست که فقط خود را راجع به کارهای طهران وکیل بدانم. بنابراین خودم را وکیل اصفهان هم می‌دانم. این است که خدمت آقایان عرض می‌کنم که چگونه ممکن است که یک نفر ایرانی بشنود که با یک زنی یک شدت و سختی بکنند و ساکت باشد. چه فرق می‌کند زن‌های مملکت در هر نقطه ایران باشند ناموس همه ماها هستند. حقیقتاً هیچ کس قوه تحمل ندارد. بنابراین راپورتی است از اصفهان رسیده می‌خواهم بخوانم که آقایان بدانند و دقت فرمایند که هنوز پلیس جنوب (که روزهای گذشته در نطق مفصلم عرض کردم) بله پلیس جنوب (یعنی طهران ما را بطور زیر فشار گذاشته و چه صدماتی وارد می‌آورد) این است قسمت اول پری شب یک نفر پلیس جنوب در حمام با یک نفر اهل شهر نزاع می‌کند و از حمام بیرون می‌رود که سه نفر از هم قطاران خودش را به کمک می‌آورد. آژان نظمیه آنها را ممانعت می‌نماید. آژان را کتک زده و هر جا هم آژان می‌بینند کتک می‌زنند. در هر حال رئیس نظمیه جلوگیری می‌نماید. راپورت دیگری این است: (امروز عصر دو سه نفر پلیس شهر جلو یک نفر زن را گرفته ضعیفه از ترس غش می‌کند. آژان که او را ممانعت می‌نماید او را کتک می‌زنند کسبه به حمایت آژان پلیس جنوب را کتک می‌زنند. دو نفر آنها را گرفته به کمیسر می‌برند. یک نفر هم فرار کرده عده زیادی از کسبه داکین را بسته (انصافاً حق داشته‌اند زیرا که مسأله ناموس است. ناموس آنها هم ناموس ما است تصدیق کردند) چند نفر از علماء را برداشته به اداره حکومتی آمده اظهار عدم

تأمین می‌نمایند و می‌گفتند اگر این قسم باشد دکاکین را فردا باز نخواهیم کرد. حکومت رئیس‌نظمیه را با رئیس‌ژاندارمری خواسته گفتند چند نفر ژاندارم کمک نظمیه بدهند که امشب اتفاقی روی ندهد تا فردا رئیس پلیس جنوب را ملاقات و فراری در این موضوع بدهند و جلوگیری شود. آیا پلیس جنوب که امنیه مملکت ما است زن‌ها و نوامیس ما را این طور حفظ می‌کنند. این است که از تمام آقایان و کلاء تقاضا می‌کنم که با وجود این که اعتبارنامه‌هاشان تماماً نگذشته با بنده موافقت فرمایند که آقای رئیس یک اقدام جدی بفرمایند و از طرف مجلس و از طرف خود مراسله به هیئت وزراء مرقوم فرمایند که نظایر و امثال آن بعد دیده نشود (جمععی تصدیق کردند)

رئیس- در این که آقایان و کلاء قبل از گذشتن اعتبارنامه شان حق استیضاح و سؤال دارید یا خیر بنده نمی‌توانم اظهار عقیده نمایم. مجلس هم در این باب تفسیری ننوشته ولی برای این که تقاضای آقای سلیمان میرزا انجام یافته باشد همان طور که تقاضا کردند هیئت وزراء نوشته می‌شود و جوابش را اینجا قرائت خواهند کرد.

سردار معظم- چه نوشته خواهد شد.

رئیس- همان طوری که یک نماینده در پارلمان سؤال می‌کند نوشته خواهد شد که این مسأله صحت دارد یا خیر؟
سردار معظم- بنده خواستم عرض کنم که این فرع از یک اصل کلی است. این قضایا ممکن است همه روزه تکرار شود اصلاً به عقیده بنده باید گوشزد که این وجود عاطل و مضر را چرا در اصفهان گذارده‌اند بماند و یا چرا باید در ایران باشد (اغلب تصدیق کردند)
رئیس- آقای تدین (اجازه).

تدین- موضوع عرایض بنده راجع به مندرجات بعضی از جراید است. بعضی از جراید همان طور که اغلب آقایان ملاحظه فرموده‌اند در درج مذاکرات مجلس آن دقت را که باید بکنند منظور نمی‌دارند و مخبرین آنها که در اینجا حاضر می‌شوند به واسطه این که چندان دقت نمی‌کنند مطالب را برخلاف واقع درج و انتشار می‌دهند و ممکن است سوء اثراتی تولید نماید. شاهد عرضم مذاکره جلسه شنبه است. هم جلسه صبح و هم جلسه شب. این روزنامه روزنامه بامداد روشن است که فعلاً در دست من است. بنده در این روزنامه چندین جا می‌بینم که برخلاف واقع نوشته شده است اول راجع به پیشنهاد آقای مدرس راجع به کافی نبودن مذاکرات اینجا می‌نویسد که بعضی از آقایان تقاضا کرده‌اند که به جلسه بعد موکول شود. در صورتی که چنین تقاضایی در بین نبود. دوم در موضوع تقاضای رأی با اوراق اینجا می‌نویسد که شاهزاده سلیمان میرزا این تقاضا را کردند. در صورتی که تقاضا کننده آقای فهیم‌الملک بوده. سیم می‌نویسد که اعتبارنامه شاهزاده نصرت‌الدوله به موجب 47 رأی در مقابل 30 رأی تصویب شد. در صورتی که عده اعضاء مرکز این قدر نبوده دیگر می‌گوید راپورت نمایندگی آقای عبدالسلطنه نماینده کرمان را آقای حاج آقا قرائت فرمودند در صورتی که آقای حاج آقا تشریف نداشتند. و آقای آقا شیخ محمدجواد خراسانی قرائت فرمودند. این قسمت راجع به بامداد بوده هم چنین ستاره ایران راجع به جلسه دوم مذاکرات

+++

شنبه یک چیزهایی نوشته من جمله می‌گوید مجلس با حضور 53 نفر تشکیل شد (مجلس ما) در صورتی که این طور نبوده و 55 نفر بوده ثانیاً در موضوع اعتبارنامه بنده می‌گویند که آقای حاج اسدالله به اعتبارنامه بنده اعتراض کردند. اما با وجود اعتراض اعتبارنامه بنده با اکثریت تصویب شد.

البته تصدیق می‌فرمایید که این طور مطالب در خارج به واسطه بی‌دقتی مخبرین (نه به واسطه جهات دیگر البته تصدیق می‌کنم که هیچ غرض شخصی در بین نیست.) ممکن است سوء اثراتی کند. بدیهی است موافق نظامنامه داخلی اگر نسبت به یک راپورتی اعتراضی بشود (مثل این که امروز هم همین طور شده و ملاحظه فرمودید) در آن جلسه نسبت به آن اعتبارنامه مذاکره نمی‌شود

و موکول به جلسه دیگر می‌شود، چطور می‌شود که معترضی نسبت به اعتبارنامه بنده بوده معذالک مجلس در همان جلسه رأی گرفته باشد.

به این جهت بنده لازم دانستم که خلاصه آن موضوعات را به آقایان تذکر دهم و همچنین در آن روزی که آقای سلیمان میرزا در نطق مفصل‌شان بیاناتی فرمودند یک قسمت از آنها حذف و در قسمت دیگر زیادی نوشته شده و راجع به جمله مختصری که بنده عرض کردم یک تحریفاتی شده، لهذا بنده از مقام ریاست تقاضا می‌نمایم که یک فکر اساسی برای حل این موضوع بفرمایند که در آتیه همه روزه ما محتاج به تصدیق یا تکذیب یا توضیح نشویم.

رئیس- فکر اساسی شده است مجلس یک مطبوعه روزنامه خواهد داشت که تمام مذاکرات به طور تفصیل در آن روزنامه طبع و توزیع خواهد شد. ولی موقوف به این است که هیئت رئیسه دائمی معین شود. چون این کارها از حدود اختیارات رئیسه موقتی خارج است. به علاوه شخصی معین خواهد شد که همه روزه جراید را بخواند و این قبیل مطالب را تذکر بدهد که برای روز بعد اصلاح و تصحیح نماید. پس از این که هیئت رئیسه دائمی معین شد، لایحه برای تأسیس روزنامه و مخارج لازمه آن به مجلس خواهد آمد. اگر تصویب فرمودند آن روزنامه تصویب می‌شود و این معایب مرتفع خواهد شد. دیگر کسی اظهاری ندارد چه (گفته شد خیر) پس جلسه را ختم می‌کنیم.

سردار معظم- جلسه عصر است؟

رئیس- بلی.

(مجلس نیم ساعت قبل از ظهر ختم شد)

+++

یادداشت ها